

LA LLENGUA COM A FACTOR D'IDENTITAT CULTURAL. La transmissió des de l'escola del sentit de pertinença a un poble

“Les identitats prenen sentit per mitjà de la llengua i dels sistemes simbòlics a través dels quals són representades”

Woodward. 1997

“El que és realment únic i bàsic en el vincle entre la llengua i la cultura és el fet que, en immenses àrees de la vida real, la llengua és la cultura i ni la llei, ni l'educació, ni la religió, ni el govern, ni la política, ni l'organització social serien possibles sense ella”.

Fishman, Llengua i Identitat. 1989

Si llegim amb deteniment el què diuen aquests dos prestigiosos sociolingüistes arribarem a la conclusió que les seues afirmacions són una obvietat per a molta gent que viu en un territori on no es qüestiona ni la llengua pròpia, ni el seu nom, ni els símbols que el representen, ni la seua denominació, ni tot allò que els identifica com a poble o com a nació. La llengua que parlen, els sistemes simbòlics que els representen no són qüestionats ni pels seus habitants ni pels que venen de fora, i per tant, la seua transmissió, podriem dir, que es fa de manera natural a través del que Fishman anomena “immenses àrees de la vida real”, és a dir: la cultura, la llei, l'educació, la religió, la política, en definitiva l'organització social. L'escola és una àrea més de transmissió, no l'única ni la més important.

Entenc que, malauradament, no és aquest el nostre cas, com diu **Joan Francesc Mira** al seu llibre “*Sobre la nació dels valencians*”: “*No és fàcil, ni confortable, viure en un país d'identitat confusa, de nom incert, i de destins perillosament abocats a la subalternitat i la desintegració*”.

Sempre m'ha interessat la simbologia amb la qual s'identifica un poble. ¿Per què els Estats, tots, li donen tanta importància a les seues senyes d'identitat? ¿Què és el que fa emocionar-se els esportistes guanyadors, per exemple en unes Olimpíades, quan escolten l'“himne nacional” i veuen hissar la bandera del seu País?

Els pedagogs i educadors, també els polítics, sabem ben bé que l'adoctrinament de la *consciència nacional* comença habitualment i institucionalment, des dels primers anys de la infantesa: en forma de cançons populars, festes tradicionals, himnes i banderes, o en forma d' “educació cívica” o de qualsevol altre procediment explícit o subtil.

En les festes dels pobles, els carrers s'omplen de “banderes”, s'acaben els actes de Presentació, de Proclamació de falleres, reines i capitans, moros i cristians, amb himnes: el del poble, el de la “Comunidad”...

Al meu entendre, els valencians i valencianes hem segut desposseïts, a consciència, de la simbologia que ens hauria de representar. Moltes vegades he escoltat que els símbols no són importants, que “el nom no fa la cosa” i jo dic que no hi estic d'acord, crec que quasi sempre “el nom si fa la cosa”. Quan Joan Fuster va escriure “*Qüestió de noms*” l'any 1962, sabia perfectament el que volia dir, per això em permetreu que aprofite l'ocasió per repassar una miqueta alguns retalls de la història més recent del nostre País, dels últims vint-i-cinc anys, per recolzar l'afirmació que acabe de fer:

Als anys seixanta i setanta, l'expressió "*Fer País*" representava posar les bases del que hauria de ser una societat valenciana "*normal*": amb intel·lectuals i artistes propis, història, economia, suport entre les minories més actives de la ciutat i pobles, educació, normalitat lingüística, simbologia sentida i estimada pel poble.

Aquesta *construcció* es va fer en quinze anys. En arribar el final del franquisme, el valencianisme havia assolit uns nivells sense precedents de protagonisme cultural, de producció intel·lectual, de difusió entre les minories políticament actives i, sobretot semblava possible la visió d'un País Valencià com a marc específic d'acció política i de debat de qualsevol ordre de problemes.

El nom *País Valencià* era en ell mateix un instrument de construcció de l'espai propi, també existien una senyera –la de les quatre barres- i un himne –La Moixaranga- Uns símbols que sense "acords ni pactes polítics" havien estat assumits per amplis sectors de la societat valenciana. Tenim mostres d'aquesta *assumpció* per part del poble valencià, les manifestacions preautonòmiques multitudinàries, especialment la d'octubre de l'any 1977, i qualsevol acte reivindicatiu que es preciara, anaven plagats de senyeres quadribarrades i de dolçainers tocant la Moixaranga.

L'arribada de l'*Estatut d'Autonomia* no va representar la culminació d'un procés expansiu del nou valencianisme. Una de les proves més contundents és la desaparició institucional, que no legal, de la denominació *País Valencià* en tant que era portador i expressió d'una *idea*. Representava el nom d'un territori i d'un poble.

Penseu quina voluntat pot haver de "*Fer País*" amb el nom de *Comunitat Valenciana* i el què és pitjor *Comunidad Valenciana*... El mateix passà amb la senyera, s'adoptà la de la ciutat de València, una ciutat que mai no ha sabut fer de *Cap i Casal* i se'ns privà d'un himne que ens emocionava, que havia estat adoptat pel poble, que naixia del poble, per un d'altre amb ressonàncies d'un temps que volíem superar.

Ara, 25 anys després, què ens queda del "Projecte de País" que teníem?

A l'acte de cloenda de les *Novenes Jornades. Projecte Nacional, Identitat i Convivència: El País Valencià*, celebrat a Elx el mes de març de l'any 1995, amb un to optimista es deia:

"El 1995, la percepció de ser valencians, o de viure en un espai comú valencià, és molt més viva, i molt més extensament conscient, present i valuosa del que era el 1980, el 1960, el 1930 o el 1900... Ara, vint anys després, el món real dels valencians està fet: d'una televisió valenciana i el mapa de la meteorologia, la llengua a l'escola dels fills, la figura del President de la Generalitat i el Servei Valencià de Salut..."

Mirant-ho així, no estava gens malament, partint d'on partíem, inclús aquelles reflexions i constatacions semblaven esperançadores, s'anava pel bon camí assolint fites que mai hagueren pensat els nostres avis.

- La nostra llengua a les escoles, en la vida cultural i en les institucions.
- Respecte per les nostres Institucions .

- La consolidació d'un territori antic com a espai modern de consciència i de vida política. (El mapa de la *Comunitat Valenciana* ja se'l coneix tothom..., almenys el perfil)

¿Podem dir exactament això a mitjans de l'any 2007, després de 12 anys de govern del Partit Popular i 4 anys més per davant?

La veritat és que les coses se'ns posen cada dia més difícils. Cada vegada el professorat ho té més cru per a transmetre al seu alumnat "*el sentit de pertinença al poble valencià*":

La *dissolució per indefinició* no és un final impossible per als pobles, i menys quan aquesta dissolució és activament estimulada des de fora i des de dins. No hi ha més que pensar en les últimes actuacions del govern valencià al respecte:

- ✓ La Televisió Valenciana prompte deixarà de ser-ho, es privatitzarà, i ja no patirem tanta vergonya.
- ✓ Ja no tenim Serveis, ara són "Servicis"...
- ✓ La creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, més preocupada pels seus sous i pel lèxic genuïnament valencià que s'ha d'emprar, que per dignificar la nostra llengua exigint el seu ús i l'aplicació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià.
- ✓ La reedició d'un Estatut d'Autonomia del que no s'han assabentat els valencians i les valencianes perquè ni han estat suficientment informats ni ha estat objecte de debat al carrer i que ha consagrat definitivament una Autonomia de segona.
- ✓ La normalització lingüística de l'escola, ja fa anys que ha deixat de ser una prioritat per aquest govern i allò de la "discriminació positiva", ni es practica i a més està mal vista per molts sectors d'ensenyants.

Malgrat aquest panorama, l'escola té molt a fer i el Col·legi Públic "Gabriel Miró" de Calp, mai no ha baixat la guàrdia en els seus 25 anys de vida. Sempre ha estat capdavanter i compromès amb l'educació i la formació del seu alumnat des d'una escola plenament valenciana, però on tenen cabuda altres cultures, altres llengües.

Començà l'any 1989 el Programa d'Immersion Lingüística i continuà pioner amb l'aplicació del Programa d'Educació Bilingüe Enriqueta, sense oblidar transmetre al seu alumnat d'on venim i on pertanyem per a ser capaços de construir un futur digne pel poble valencià.

El professorat del "Gabriel Miró" sap que la llengua és una part important, la més important de la cultura, a través de la qual es conceptualitza la realitat, es manifesten els sentiments, la llengua és molt més que un grapat de signes i de convencions ortogràfiques i el seu alumnat coneix el seu patrimoni cultural, històric i lingüístic.

Sóc conscient de que no és gens fàcil aconseguir tots els reptes que us proposeu diàriament, que se li demana massa als mestres, però aquesta petita reflexió no és més que un xicotet homenatge al professorat per a que no se'ns obliden tants i tants esforços que diàriament es fan per aconseguir que un centre, als seus vint-i-cinc anys, mantinga la vitalitat i el dinamisme que necessita per respondre dia rere dia als reptes que suposa un món canviant amb el compromís sempre present de tenir els braços i la ment oberts a les

demandes que aquesta societat, cada vegada més multicultural, ens exigeix.
A les famílies, a l'alumnat, al professorat...a tots els que treballeu per l'escola pública, pel vostre centre, pel CP "Gabriel Miró" de Calp.

ENHORABONA, FELIÇ ANIVERSARI I ENDAVANT

Tudi Torró
Inspectora d'Educació